

Özet

Meder Saliyev

Yüksek Lisans, Türkoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Ayhan ÇELİKBAY

Nisan 2009, Romen/Latin sayfa

COODARBEŞİM DESTANI (İNCELEME- METİN-ÇEVİRİ-DİZİN)

“Coodarbeşim Destanı (İnceleme- Metin-Çeviri-Dizin)” adlı bu çalışmanın amacı, köklü destan geleneğine sahip olan Kırgızlarda çok önemli bir yere sahip olan Coodarbeşim destanının dil özelliklerini ele almaktır.

Coodarbeşim destanı, zengin bir dil malzemesine sahiptir. Bu sebeple, kaynak araştırmamızda Kırgız edebi dili, Kırgız ağızları ve diğer Türkoloji kaynakları ile destanlara ilişkin başka kaynaklar temel oluşturdu. Edinebildiğimiz kaynaklar elden geldikçe incelenmeye çalışılarak destanın dil özellikleriyle karşılaştırıldı.

Çalışma, Özet ve Önsöz dışında Giriş, Dil Özellikleri, Metin, Çeviri, Dizin olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktadır.

İkinci bölümde destanın dil özelliklerini Kırgız edebi dili ile karşılaştırarak inceledik.

Üçüncü bölümde destanın transkripsiyonlu metnini hazırladık. Bu transkripsiyonda uluslar arası alfabeden faydalandık. Transkripsiyonda her bir bölüm için ayrı ayrı satır numarası verdik. Satır numaralarını beş satırda bir verdik. Bölüm numaralarını romen rakamları ile, satır numaralarını sayılar ile verdik. Çalışmamızda göstermiş olduğumuz örnekleri de numaralandırdık. Örnek olarak verdiğimiz yapının hemen ardından parantez içinde önce bölüm numarasını, ardından satır numarasını verdik.

Dördüncü bölümde destanın çevirisini verdik. Bu tercümeyi mümkün olduğunca destan diline yakınlaştırmaya çalıştık. Ayrıca, çeviri bölümünün

transkripsiyonlu metinle karşılaştırabilmesi amacıyla, transkripsiyonda uyguladığımız numaralandırma sistemini bu bölüme de uyguladık.

Beşinci bölümde destanın dizinini hazırladık. Dizinde, metinde geçen bütün kelimeler alfabetik sırayla verilmiş olup, kelimelerin hangi dile ait oldukları, anlamları ve metinde geçtikleri yerler belirtilmiştir.

Çalışmamızın son kısmında da bir sonuç bölümü ve tezi hazırlarken kullandığımız eserler ve sözlüklerin listesi verilmiştir.

Кыскача мазмуну

Медер Салиев

Магистратура, Туркология бөлүмү

Диссертация жетекчиси: Доценттин милдетин аткаруучу Айхан

Челикбай

2009, Апрель, Рим /Латын беттери

ЖООДАРБЕШИМ ДАСТАНЫ (ИЛИКТӨӨ, ТЕКСТ, КОТОРМО ЖАНА СӨЗДӨРДҮН ТИЗМЕСИ)

«Жоодарбешим дастаны (Иликтөө, текст, котормо жана сөздөрдүн тизмеси)» аттуу децертациянын максаты Кыргыз элинде эң маанилүү рол ойногон Жоодарбешим дастанынын тил өзгөчөлүктөрүн иликтеп изилдөө.

Жоодарбешим дастаны абдан курч сөздөр менен жазылгандыктан тилдик өзгөчөлүктөргө бай . Ошондуктан негизги булакта кыргыз адабий тили, кыргыз тилинин диалектиси, түркологиялык булактар менен бирге дастандар жана башкалар да жазууда негизги булак болду. Колдон келишинче ал булактарды изилдеп иликтеп дастандын тилдик өзгөчөлүктөрү менен салыштырылды.

Децертациянын кыскача мазмуну жана баш сөздөн башка да киришүү, тил өзгөчөлүктөрү, текст, котормо жана сөздөрдүн тизмеси болуп беш негизги бөлүмдөн турат.

Экинчи бөлүмдө болсо дастандын тил өзгөчөлүктөрүн кыргыз адабий тили менен салыштырып иликтедик.

Үчүнчү бөлүмдө болсо дастандын транскрипцияланган текстин бере алдык. Транскрипцияда эл аралык алфавит колдонулду. Транскрипцияда бөлүмдөгү ар бир сапты өз өзүнчө номерледик. Беш сапка бир номер берилди. Бөлүмдүн номерлерин рим цифралары менен, ал эми абзацтарды болсо сандар менен белгиледик. Берилген мисалдарга да өз өзүнчө номер бердик. Берилген мисал сөздөн кийин кашанын ичине биринчи бөлүмдүн номери, андан кийин да саптын номери берилди.

Төртүнчү бөлүмдө дастандын котормосу берилген. Котормону болсо болушунча дастан тили менен которууга аракет жасадык. Котормону транскрипция менен салыштырганга оңой болсун деген максат менен транскрипцияда берилген номерлөө системин колдондук.

Бешинчи бөлүмдө дастанда колдонулган сөздөр берилген. Бул бөлүмдө текстте колдонулган бардык терминдерди алфавит түрүндө жайгаштырдык. Ошону менен бирге термин кайсы тилде колдонулганын, анын маанилери жана текстте колдонулган орду көрсөтүлгөн.

Эң акыркы бөлүмүндө болсо жыйынтыктоочу бөлүм, децертацияда колдонулган адабияттардын тизмеси жана сөздөрдүн тизмеси берилген.

SUMMARY

Meder Saliyev

Magistracy, Department of Turkology

Head of the dissertation: deputy senior lecturer Ayhan Chelikbay

April 2009, the Roman/Latin pages

EPOS “JOODARBESHIM” (STUDYING-TRANSLATION OF THE TEXT - TERMINOLOGICAL LIST)

The purpose of work above the epos “Joodarbeshim” consists in studying language features of traditional Kyrgyz literature, which plays a very important role in culture of Kyrgyz people.

“Joodarbeshim” epos comprises a very rich language base. Therefore, the basis of our research was made with studying all that is connected with the epos: the Kyrgyz literary language, dialects and others Turkic sources. Having studied the received sources, we have compared them to language features of the epos.

In work, besides summary and forewords there are five more chapters: introduction, language features, the text, translation of the text and the terminological list.

In the second chapter, we have compared language features of the epos to literary Kyrgyz language.

In the third chapter, we have prepared a translation of the epos, having used transcription way of translation. During translating process we have used the interethnic alphabet. At transcription, in each chapter we have numbered lines. Also to every five lines have appropriated one number. We have given numbering of chapters in the Roman figures, and numbering of lines has designated Latin. Also in work have been numbered given examples. For example, after given examples in brackets there is a number of the chapter and then number of a line.

In the fourth chapter, we have given translation of the epos. This translation we have tried as it is possible to approach more strongly to language of the epos.

Besides, in the translated chapter, with the purpose of comparison of transcription's text, in transcription we have applied a system of numbering. And also in this chapter has been applied the same system.

In the fifth chapter, we have prepared the terminological list. In the terminological list are given all words being in the text in alphabetic order, the origin of words, their values and is specified their place in the text.

Last part of our work consists of final chapter and the list of used literature.

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Медер Салиев

Магистратура, Специальность тюркология

Руководитель диссертации: и.о. доц. Айхан Челикбай

Апрель 2009г, римские/латинские страницы

ЭПОС «ЖООДАРБЕШИМ» (ИЗУЧЕНИЕ-ПЕРЕВОД ТЕКСТА - ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СПИСОК)

Цель работы над эпосом «Жоодарбешим» заключается в том, чтобы изучить языковые особенности традиционного кыргызского произведения, занимающего очень важную роль в культуре кыргызского народа.

Эпос «Жоодарбешим» содержит в себе очень богатую языковую базу. Поэтому, основу нашего исследования составляло изучение всего того, что связано с эпосом: кыргызский литературный язык, диалекты и другие тюркологические источники. Изучив полученные источники, мы сравнили их с языковыми особенностями эпоса.

В работе, помимо краткого содержания и предисловия есть еще пять глав: вступление, языковые особенности, текст, перевод и терминологический список.

Во второй главе, мы сравнили языковые особенности эпоса с литературным кыргызским языком.

В третьей главе, мы приготовили перевод эпоса, используя транскрипционный способ перевода. При переводе мы воспользовались межнациональным алфавитом. При транскрипции, в каждой главе мы пронумеровали строки. Также каждым пяти строкам присвоили один номер. Нумерацию глав мы дали римскими цифрами, а нумерацию строк обозначили латинскими. Также в работе были пронумерованы и данные примеры. Например, вслед за данными примерами в скобках указывается сначала номер главы, затем номер строки.

В четвертой главе мы дали перевод эпоса. Этот перевод мы постарались как можно сильнее приблизить к языку эпоса. Кроме того, в переведенной главе, с целью сравнения транскрипционного текста, мы в транскрипции применили систему нумерации. И также в этой главе была применена эта же система.

В пятой главе мы приготовили терминологический список. В терминологическом списке даны все слова находящиеся в тексте в алфавитном порядке, происхождение слов, их значения и указано их местоположение в тексте.

В последней части нашей работы есть заключительная глава и дан список используемой литературы.